

OBSAH

ÚVOD	5
I. ČÁST	7
I. MEZINÁRODNÍ PRÁVO	9
1. Mezinárodní společenství	9
2. Mezinárodní právo	11
a) Předmět mezinárodního práva	13
b) Definice mezinárodního práva	15
c) Název mezinárodního práva	17
d) Tzv. zvláštnosti mezinárodního práva	18
3. Mezinárodní právo, mezinárodní vztahy, mezinárodní po- litika a nauka o nich	18
4. Mezinárodní právo veřejné a mezinárodní právo soukro- mé, procesní, trestní a správní	21
II. SOCIÁLNĚEKONOMICKÁ ZÁKLADNA A SPOLEČENSKÁ FUNKCE MEZINÁRODNÍHO PRÁVA	25
1. Sociálněekonomická základna mezinárodního práva	25
2. Společenská funkce mezinárodního práva	27
3. Mezinárodní právo přechodného období soužití dvou společenských soustav	28
4. Socialistické zásady a normy	32
a) Zásady socialistického internacionalismu	34
b) Zásada soudružské vzájemné pomoci	35
c) Poměr socialistických zásad a norem k obecnému mezinárodnímu právu	37

III. SUBJEKTY MEZINÁRODNÍHO PRÁVA	39
1. Druhy subjektů mezinárodního práva	40
2. Svrchované státy	42
3. Závislé národy a povstalci	44
4. Mezinárodní organizace	46
5. Jednotlivci (fyzické osoby)	48
IV. PRAMENY MEZINÁRODNÍHO PRÁVA	53
1. Základní prameny	54
a) Mezinárodní smlouva	54
b) Mezinárodní obyčej	57
c) Poměr mezinárodní smlouvy k obyčeji	58
2. Tzv. pomocné prameny mezinárodního práva	60
a) Tzv. obecné zásady právní	60
b) Rozhodnutí mezinárodních orgánů	61
c) Rozsudky mezinárodních soudních a rozhodčích orgánů	62
d) Vnitrostátní akty	63
e) Nauka mezinárodního práva	64
V. DRUHY PRAVIDEL (NOREM) MEZINÁRODNÍHO PRÁVA	66
1. Zásady a normy mezinárodního práva	66
a) Obecné zásady mezinárodního práva	67
b) Základní zásady mezinárodního práva	68
2. Dispozitivní a kogentní pravidla	71
a) Ius dispositivum	71
b) Ius cogens	73
3. Pravidla obecná, partikulární a individuální	76
a) Obecné mezinárodní právo	76
b) Partikulární (regionální) právo	78
c) Individuální pravidla	79
4. Pravidla časově neomezená a omezená	80
5. Právo mírové, válečné, diplomatické atd.	80
VI. KODIFIKACE MEZINÁRODNÍHO PRÁVA	82
1. Valné shromáždění OSN jako středisko kodifikace práva	83
2. Poměr kodifikace k pokrokovému rozvoji mezinárodního práva	84

3. Orgány kodifikace	85
4. Metody kodifikace	87
5. Kodifikační formy	88
6. Kodifikace v rámci mezinárodních odborných organizací a Mezinárodního červeného kříže	91
7. Budoucí kodifikační program	92
VII. POMĚR MEZINÁRODNÍHO A VNITROSTÁTNÍHO PRÁVA	94
1. Názory nauky na poměr mezinárodního a vnitrostátního práva	95
a) Monistická teorie	95
b) Dualistická koncepce	96
c) Kritika monistické a dualistické teorie	97
2. Praxe států při řešení poměru mezinárodního a vnitro- státního práva	99
a) Praxe socialistických států	101
b) Praxe kapitalistických států	103
c) Praxe nových afrických států	105
VIII. MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST	107
1. Odpovědnost států	108
a) Přímá odpovědnost státu	110
b) Nepřímá odpovědnost státu	111
c) Realizace odpovědnosti státu	113
d) Politická odpovědnost státu za útočnou válku	114
2. Odpovědnost mezinárodních organizací	116
3. Odpovědnost fyzických osob	117
IX. DONUCENÍ (SANKCE) V MEZINÁRODNÍM PRÁVU	119
1. Pojem donucovacích opatření	121
2. Retorze	123
3. Represálie	124
4. Opatření v sebeobraně a v krajní nouzi	126
5. Sankce Rady bezpečnosti OSN	129
X. SYSTÉM MEZINÁRODNÍHO PRÁVA	134

II. Č Á S T	139
I. S T Á T Y	141
1. Suverenita (svrchovanost)	141
a) Suverenita národa	142
b) Státní suverenita	143
c) Základní práva a povinnosti států jako důsledky státní suverenity	146
d) Zásady přátelských vztahů a spolupráce mezi státy	148
1. Zákaz hrozby silou nebo použití síly	149
2. Povinnost pokojného řešení sporů	152
3. Zásada nevměšování	153
4. Povinnost států navzájem spolupracovat	154
5. Zásada rovných práv a sebeurčení národů	155
6. Zásada svrchované rovnosti států	157
7. Zásada poctivého dodržování závazků	157
2. Třídění států	158
a) Suverénní státy a závislé státy (území)	158
b) Státy jednotné a složené	159
3. Vznik státu a jeho právní důsledky	164
a) Uznání státu	166
b) Uznání vlády (hlavy státu)	169
c) Uznání za povstalce	171
d) Uznání za národ	172
4. Zánik státu a jeho právní důsledky (sukcese)	173
II. O B Y V A T E L S T V O A J E D N O T L I V C I	178
1. Státní občanství	179
a) Nabývání státního občanství	180
b) Zánik a ztráta státního občanství	184
c) Dvojitý státní občanství	185
d) Bezdomovectví	186
e) Uprchlíci	187
2. Cizinecký režim	188
a) Připuštění cizinců na území státu	188
b) Práva a povinnosti cizinců	189
c) Odchod cizince ze státu pobytu a vyhoštění	192

d) Právo diplomatické ochrany státních příslušníků	192
e) Vydávání pachatelů trestných činů (extradice)	193
f) Potírání mezinárodní zločinnosti	195
g) Právo územního azylu	196
3. Mezinárodní ochrana základních lidských práv	197
a) Všeobecná ochrana základních lidských práv a Mezinárodní pakty lidských práv	201
b) Ochrana života, svobody a zdraví	204
c) Ochrana žen, dětí a duševně zaostalých	206
d) Ochrana práce	208
e) Ochrana národnostních menšin	209
f) Zákaz rasové diskriminace	210
III. STÁTNÍ ÚZEMÍ, MOŘE A KOSMICKÝ PROSTOR	213
1. Státní území	213
2. Nabývání a ztráta státního území	214
a) Nabývání státního území	215
b) Ztráta (pozbytí) státního území	218
3. Územní výsost	218
4. Státní hranice a pohraniční režim	220
a) Československé státní hranice	222
b) Pohraniční režim	223
5. Vzdušný prostor	225
6. Vnitrozemské (národní) vody	230
7. Mezinárodní řeky	232
8. Pobřežní vody	235
9. Pásmo souvislé	238
10. Výlučné hospodářské pásmo	239
11. Pevninská mělčina	239
12. Mořské průlivy (úžiny)	240
13. Mořské průplavy (kanály)	242
14. Volné moře	243
a) Právo vnitrozemských států na užívání moře	244
b) Výkon státní moci na volném moři	245

c) Ochrana bezpečnosti námořní plavby	248
d) Ochrana mořských vod před znečišťováním	249
e) Ochrana podmořských kabelů a potrubí	249
f) Úprava rybolovu na volném moři	250
g) Dno a podzemí volného moře	250
15. Antarktida	252
16. Kosmický prostor a nebeská tělesa	253
IV. STÁTNÍ ORGÁNY PRO MEZINÁRODNÍ STYKY	257
1. Vnitřní státní orgány pro mezinárodní styky	259
a) Hlava státu	259
b) Vláda	260
c) Ministr zahraničních věcí	261
d) Ministr zahraničního obchodu	262
e) Jiné vnitřní orgány pro mezinárodní styky	262
2. Zahraniční orgány státu pro mezinárodní styky	262
a) Diplomatická mise	262
b) Zvláštní mise	269
c) Stálé mise při mezinárodních organizacích a dele-	
gace na mezinárodních konferencích	271
d) Vojenská jednotka, loď a letadlo	274
e) Konzulární úřad	274
V. MEZINÁRODNÍ SMLOUVY	280
1. Druhy smluv	282
a) Forma smlouvy	282
b) Počet smluvních stran	285
c) Obsah smlouvy	286
d) Doba trvání smlouvy	288
2. Registrace a publikace smluv	289
3. Vznik mezinárodních smluv	291
a) Způsobilost smluvních stran	291
b) Předmět smlouvy	292
c) Řádný projev vůle smluvních stran	293
4. Uzavírání mezinárodních smlouv	300
a) Příprava textu smlouvy	301

b) Jazyk smlouvy	301
c) Jednotlivé části smlouvy a jejich právní význam	302
d) Schválení textu smlouvy	304
e) Autentifikace textu smlouvy	304
f) Souhlas jednajících stran být vázán smlouvou	305
g) Souhlas státu být vázán jen částí smlouvy	310
h) Výhrady ke smlouvě	311
5. Počátek platnosti mezinárodní smlouvy	313
6. Účinky platné smlouvy pro smluvní strany	314
a) Zásada pacta sunt servanda	314
b) Platnost a účinnost mezinárodní smlouvy	314
c) Územní rozsah působnosti smlouvy	315
7. Účinky smlouvy na třetí státy	316
8. Změna (revize) smluv	318
9. Doba platnosti mezinárodní smlouvy	319
10. Ukončení nebo suspendování platnosti mezinárodní smlouvy	321
a) Ukončení nebo suspendování celé smlouvy nebo její části	321
b) Způsoby ukončení platnosti nebo suspendování smlouvy	322
c) Postup při ukončování a suspendování platnosti mezinárodní smlouvy	327
d) Právní důsledky neplatnosti, ukončení platnosti a suspendování smlouvy	330
11. Výklad (interpretace) mezinárodních smluv	331
a) Základní interpretační postupy	332
b) Pomocné interpretační postupy	334
c) Výklad smluv sepsaných ve více jazycích	335
12. Záruky (garance) mezinárodních smluv	336
a) Záruky dané smluvní stranou	338
b) Záruky třetích států	338
VI. MEZINÁRODNÍ ORGÁNY A ORGANIZACE	340
1. Mezinárodní konference	342
a) Pojem a druhy mezinárodních konferencí	342
b) Svolávání a pravidla řízení mezinárodních konferencí	344

2. Mezinárodní organizace	352
a) Pojem mezinárodní organizace	352
b) Struktura mezinárodních organizací	353
c) Povaha usnesení mezinárodních organizací	355
d) Rozpočet mezinárodních organizací	356
e) Sídlo mezinárodních organizací	356
f) Výsady a imunity mezinárodních organizací	357
g) Vztah mezinárodních organizací k členským státům	358
 VII. POKOJNÉ ŘEŠENÍ MEZINÁRODNÍCH SPORŮ	360
1. Druhy prostředků pokojného řešení mezinárodních sporů	361
2. Přímé diplomatické jednání	363
3. Dobré služby a zprostředkování	365
4. Vyšetřování a smírčí komise	366
5. Mezinárodní soudnictví v širším smyslu	368
a) Mezinárodní rozhodčí řízení (arbitráž)	370
b) Mezinárodní soudní řízení	372
1. Organizace Mezinárodního soudního dvora	374
2. Příslušnost Mezinárodního soudního dvora	376
3. Řízení před Mezinárodním soudním dvorem	378
 VIII. PRÁVO OZBROJENÝCH KONFLIKTŮ (VÁLEČNÉ PRÁVO)	382
1. Definice agrese	385
2. Základní zásady mezinárodního válečného práva	388
3. Prameny (formy) válečného práva	389
4. Počátek války	393
5. Právní důsledek válečného stavu pro válčící strany	394
6. Válečná oblast a ozbrojené síly	395
7. Mezinárodněprávní ochrana obětí války	398
a) Ochrana raněných, nemocných a trosečníků	399
b) Ochrana válečných zajatců	401
c) Ochrana civilního obyvatelstva	404
8. Válečná okupace	406
9. Zakázané prostředky a způsoby vedení války	408
a) Prostředky a způsoby vedení pozemní války	409

b) Prostředky a způsoby vedení námořní války	410
c) Prostředky a způsoby vedení letecké války	410
d) Chemické, bakteriologické a nukleární (atomové) zbraně	411
10. Trestání válečných zločinů	413
11. Zastavení válečných akcí	416
a) Přerušeni boje	417
b) Místní příměří	417
c) Obecné příměří	417
d) Kapitlace	419
12. Ukončení válečného stavu	420
a) Ukončení válečného stavu mlčky	420
b) Ukončení válečného stavu jednostrannou deklarací .	420
c) Ukončení válečného stavu mírovou smlouvou . . .	421
13. Neutralita za ozbrojeného konfliktu	423
a) Prostá válečná neutralita	424
b) Trvalá neutralita	426
UČEBNICE MEZINÁRODNÍHO PRÁVA — SEZNAM LITERATURY .	429
POUŽÍVANÉ ZKRATKY	431
VĚCNÝ REJSTŘÍK	433